

AĞRI GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/64

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 6/11/2024 tarihli ve 2024/1152 sayılı kararıyla oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
I. GENEL BİLGİLER.....	3
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler.....	3
B. Merkez Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	5
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
A. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri	6
B. Fiziksel Koşullar	8
C. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	13
D. Beslenme.....	14
E. Sağlık Hizmetleri ve Psikososyal Destek Servisi.....	16
F. Sosyal ve Sportif Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Eğitim.....	18
G. Dış Dünya ile İletişim.....	20
H. Güvenlik	21
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	22
A. Değerlendirme	23
B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler	23
C. Tavsiyeler.....	31
1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	31
2. Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler.....	34
3. Ağrı İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	34
4. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	34
5. Ağrı Barosuna Yönelik Tavsiyeler.....	35

KISALTMALAR

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CPT	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
EKG	: Elektrokardiyografi
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
PSD	: Psikososyal Destek
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
vb.	: Ve benzeri
YTS	: Yabancı Terörist Savaşçı

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol'ü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden biri olup temel dayanağını 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulmaktadır. Kanun'un *“geri gönderme merkezleri”* başlıklı 58'inci maddesinde; *“(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulacağı, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletileceği, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebileceği, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği”* hükümleri yer almaktadır.

5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre geri gönderme merkezi; *“İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri”* ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda idari gözetime alınan yabancıların tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyaret gerçekleştirilmesi de TIHEK’in görev ve yetki alanına girmektedir.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 6/6/2024 tarihinde Ağrı Geri Gönderme Merkezine¹ *habersiz bir takip ziyareti* gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., Uzman Psikolog ..., İnfaz ve Koruma Memuru ... ile talep üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, Ziyaret Heyeti tarafından takip ziyaretinin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi, mevcut durumu, personel ile Merkezde barındırılan yabancılar ve ilk ziyaret sonrası Merkezdeki değişiklikler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından ilk olarak Ziyaret Heyetinin bizzat belirlediği ve ziyaret sırasında Merkezde bulunan 16 farklı uyruğun tamamını içerecek şekilde yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın görüşmeler yapılmış, ardından yabancıardan gelen şikâyetler de dikkate alınarak nizamiye bölümü, revir, avukat-ziyaretçi odası, faaliyet odası, yemekhane ve bahçe gibi ortak alanlar yerinde incelenmiştir. Ardından farklı uzmanlıklara sahip Merkez personeli ile de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılarla ve Merkez personeline, TIHEK ve UÖM görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve yeni bir takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş ve

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilerek ve ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 31/5/2024 tarihli ve 37419 sayılı olurlarına istinaden 6/6/2024 tarihinde Ağrı Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

I. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. 1/11/2019 tarihinden itibaren yabancı kabulüne başlayan Merkez, Ağrı il merkezine yaklaşık 4 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.

11. Merkez, 12.000 metrekare kapalı ve 8.000 metrekare açık olmak üzere toplam 20.000 metrekarelik alanda hizmet vermektedir.

12. Merkezin olağan kapasitesi 850 olup artırılmış kapasitesi 1.000 olarak belirlenmiştir.

13. Merkezde tadilat ve dış peyzaj işi kapsamında; idari kat ve yabancıların barındığı blok ve katların boya/alçı yapım işi, idari kat zemin parke yapım işi, yabancıların oldukları katlardaki yatakların, pencere korkuluklarının güçlendirilme işi, Merkez yerleşkesi devriye yolu yapımı, Jandarma binası ve nizamiye binasının yapımı gibi onarımlar Kasım-Aralık 2023 tarihlerinde yapılmıştır.

B. Merkez Personeli

14. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde 211 personel görev yapmakta olup personelin ünvan ve sayı dağılımı aşağıdaki gibidir:

SIRA NO	ÜN VAN	SAYI
1.	Müdür	1
2.	İl Göç Uzmanı	2
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	3
4.	Psikolog	1
5.	Sosyolog	1
6.	Sosyal Çalışmacı	1
7.	Tercüman	1

8.	Gıda Mühendisi	1
9.	Polis Memuru (İdari-Geçici Görevli)	14
10.	Jandarma Personeli (İdari-Geçici Görevli)	3
11.	Avukat	1
12.	Usta Öğretici	1
13.	Doktor	1
14.	Sağlık Personeli	4
15.	Temizlik Görevlisi	25
16.	Teknik Personel	2
17.	Şoför	3
18.	Koruma ve Güvenlik Görevlisi	73
19.	Hizmetli	1
20.	İç ve Dış Güvenlik Jandarma	72
TOPLAM		211

15. Merkeze yönelik 10/8/2021 tarihli ilk ziyarette 3 İl Göç Uzmanı ve 4 İl Göç Uzman Yardımcısı mevcutken 3 yıl sonraki takip ziyaretinde bu sayının 2 İl Göç Uzmanı ve 3 İl Göç Uzman Yardımcısı şeklinde azaldığı anlaşılmıştır. Merkez olağan kapasitesi dikkate alındığında mevzuat gereği² İl Göç Uzman/Uzman Yardımcısı sayısının 20 olması gerektiği değerlendirilmiştir. Diğer taraftan İl Göç Uzman/Uzman Yardımcısı ile aynı hizmetleri ifa etmek üzere İdari-Geçici Görevli olarak 14 Polis Memuru ve 3 Jandarma personelinin görevlendirildiği anlaşılmış olup yapılan görüşmeler sonrası geçici görevlendirilen personelin çalışma koşullarından memnun olduğu ancak göç uzmanlarının almış olduğu eğitimleri almadıkları öğrenilmiştir.³

16. Merkezde 1 psikolog hizmet alımı kapsamında geçici olarak görev yapmakta olup psikososyal destek (PSD) Birimi'nin daha iyi hizmet sunabilmesi için psikolog sayısının artırılması gerektiği değerlendirilmiştir.

² Göç İdaresi Başkanlığı Taşra Teşkilatı Birimleri Görev ve Çalışma Yönergesi, Madde 8/A: “(1) Geri gönderme merkezi bulunan illerde a) Geri gönderme merkezlerindeki toplam dolu kapasite 100’e kadar ise en az 5 il göç uzmanı yardımcısı yüzden fazla ise her 50 kapasite için ilave bir il göç uzmanı yardımcısı personelinin görevlendirilmesi”

³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi (CPT), 19’uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 77: “CPT, yasa dışı göçmen merkezlerinde çalışan personelin özellikle ağır bir göreve sahip olduğunu yinelemek ister. Sonuçta, bu kişiler dikkatle seçilmeli ve uygun eğitimi almalıdır.”

17. Merkezde Farsça ve Urduca dillerini bilen 1 tercüman hizmet alımı kapsamında geçici olarak görev yapmaktadır.

18. Merkezin dış güvenliğinden 72 jandarma personeli, iç güvenliğinden 73 Koruma ve Güvenlik Görevlisi sorumludur. İç güvenlik görevlileri tarafından, her ne kadar 15 kişilik bir jandarma hazır kuvvet mevcut olsa da olası bir isyan durumunda sayılarının yetersizliği nedeniyle güvenlik endişesi duydukları belirtilmiştir. Her vardiyada 12-13 güvenlik görevlisi olduğu, personel katlara dağıtıldığında ise her masaya 1 güvenlik görevlisinin düştüğü görülmüş olup özel güvenlik görevlisi sayısının artırılması gerektiği değerlendirilmiştir.

19. Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatında oryantasyon, menşe ülke bilgisi, parmak izi sistemi, gönüllü geri dönüş ve temel hazırlayıcı eğitim programının yer aldığı ve Göç İdaresi Başkanlığınca çevrimiçi ve yerinde eğitimlerde insan hakları ve hassas gruplarla ilgili eğitimler düzenlendiği bilgisi edinilmiştir. Ayrıca Merkezde çalışan personele “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzunu (İstanbul Protokolü)” içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konusunda 25-26/4/2024 tarihlerinde Ağrı Barosu tarafından görevlendirilen uzman eğitici tarafından eğitim düzenlendiği öğrenilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

20. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 1527 yabancı bulunmaktadır. Bu yabancıların 37’si çocuk, 63’ü kadın ve 1427’si erkektir. Yabancıların çoğunun 18-30 yaş arası erkek olduğu ifade edilmiştir. Merkezde 17 aile bulunmaktadır.

21. Merkezde ziyaret tarihinde 2 fiziksel engelli ve 1 yaşlı yabancı bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde Merkezde bulunan 1 hamile yabancıнын 10/6/2024 tarihinde Merkezden çıkış yaptığı öğrenilmiştir. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla; Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) şüphelisi ve riskli olduğu değerlendirilen yabancı bulunmamaktadır.

22. Ziyaret tarihi itibarıyla işlemleri başlatılan 4 refakatsiz çocuğun 7/6/2024 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne teslim edildiği öğrenilmiştir.

23. Ziyaret tarihinde Merkezde 16 farklı uyruktan yabancı kalmaktadır.⁴

24. Merkezde kronik rahatsızlığı olup düzenli ilaç kullanan 8 yabancı mevcuttur.⁵

⁴ Dağılım şu şekildedir; 1110 Afganistan, 175 Pakistan, 131 Bangladeş, 75 İran, 9 Fas, 9 Azerbaycan, 7 Eritre, 2 Rusya, 2 Liberya, 1 Ermenistan, 1 Etiyopya, 1 Gürcistan, 1 Tanzanya, 1 Tunus, 1 Türkmenistan ve 1 Uganda.

⁵ Yabancıların 2’sinin diyabet, 5’inin tansiyon ve 1’inin ise Akdeniz ateşi hastalığı bulunmaktadır.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri

25. Yabancılar Merkeze genel kolluk görevlileri refakatinde getirilmektedir. Yabancıların Merkeze kabulünden önce yabancıyı getiren birim tarafından devlet hastanesinden darp-cebir raporu alınması gerekmektedir. Rapor alımı sırasında hekim genel bir kontrol yapmakta olup ayrıca bir sağlık taraması yapılmamaktadır. Merkez personeline yabancıların kolluk tarafından yakalanma sebepleri ve sevk eden kurumun düzenlediği evrakların kontrolü yapılarak “Merkeze kabul edilecek yabancı” statüsünde olup olmadığına bakılmaktadır. Merkeze kabul edilecek yabancı ise cinsiyet durumu gözetilerek Merkeze kabul öncesinde genel kolluk tarafından üst araması yapılmakta ve ardından yabancılar duyarlı kapıdan, eşyaları ise X-Ray cihazından geçirilmektedir. Merkez girişinde kamera olduğu ve kameraların görüntü kaydı aldığına dair uyarı yazısı bulunduğu görülmüştür.

26. Üst aramasının ardından, yabancıların üzerinden çıkan para, kıymetli eşya ve Merkeze sokulması yasak olan eşyalar, tutanak ile tespit edilerek emanet odasına alınmaktadır. Emanete alınan eşyalara ilişkin kayıtların 4 nüsha halinde hazırlandığı, 1 nüshanın yabancıya verildiği, 1 nüshanın yabancıların dosyasında, 1 nüshanın emanet kayıt defterinde, 1 nüshanın ise emanet dolabında tutulduğu görülmüştür. Emanet eşya odasında kişiye özel şeffaf rafların oluşturulduğu ve kişinin eşyalarının neler olduğunu içerir tutanakların yabancıların emanet dolabında tutulduğu görülmüştür. Emanet odasında 2 adet çelik kasa ve 1800 adet üzerinde dolap bulunduğu görülmüştür. İdare tarafından yabancıların, Merkezde kaldıkları süre boyunca ihtiyaçları oldukça emanete alınan para veya eşyalarını alabildikleri, Merkeze çıkış yapacakları zaman da bir form doldurulduktan sonra emanete alınan eşyalarını geri aldıkları ifade edilmiştir. Görüşülen yabancılar tarafından İdarenin verdiği bilgiler doğrulanmıştır.

27. Merkeze giriş yapan tüm yabancıların bilgilerinin kaydedildiği ve ayrıca sanal ortamda Göç-Net sistemine aktarıldığı öğrenilmiştir. Merkeze alınan yabancıların kimlik bilgilerinin kaydedilmesi, fotoğraf kaydının yapılması, parmak izi sorgulaması, emanetlerinin alınması, kabulü yapılan yabancıya nevisim ve temizlik malzemelerinin verilerek odasına yerleştirilmesi işlemlerinin yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca Merkeze kabulü yapılan her yabancıya ayrı bir numara verildiği ve isim benzerliklerinin çok fazla olması nedeniyle Merkez içerisindeki tüm hizmetlerde bu numaralarla işlem yapıldığı görülmüştür.

28. Yabancı kabul bölümündeki panolarda TIHEK UÖM broşürü, Türkçe ve Farsça dillerinde Merkezde dikkat edilmesi gereken hususlar broşürü ve yasaklı eşyalar listesi olduğu görülmüştür. Ayrıca Merkezde yabancıların hak ve sorumluluklarını bildirir afişlerin, ortak

kullanım alanları, koridorlar, yabancı kabul alanları ve avukat/ziyaretçi görüşme odalarında Farsça, İngilizce ve Fransızca dillerinde mevcut olduğu görülmüştür.

29. Görüşülen yabancıların tamamı tarafından Merkeze kabul sürecinde veya sonrasında Merkez kuralları, Merkezdeki süreç, ne kadar kalacakları veya uluslararası koruma prosedürleri konularında bilgilendirilmedikleri ifade edilmiş, Merkez İdaresince de düzenli ve standart bir bilgilendirme süreci olmadığı, konuya ilişkin herhangi bir broşürün de bulunmadığı kabul edilmiştir.

30. Yabancıların Merkeze kabulü sırasında PSD Birimi personeli tarafından yabancılar ile görüşme gerçekleştirerek Ön Değerlendirme Formu düzenlendiği ve bu sayede görüşme esnasında özel ihtiyacı bulunan kişilerin tespit edildiği öğrenilmiştir. İçerisinde 1 adet kameranın bulunduğu yabancı kayıt odasında “Toplu Teslim Tesellüm Tutanağı” ile “Toplu Üst Arama Tutanağı” mevcut olup ziyaret esnasında söz konusu formların örnekleri incelenmiş, kayıtların düzenli biçimde tutulduğu görülmüştür.

31. İdare tarafından yabancıların odaya yerleştirilmesinde cinsiyet, aile bağı, özel ihtiyaç durumu ve YTS olma şüphesinin dikkate alındığı, kayıt işlemleri tamamlanan yabancıların öncelikle cinsiyet durumu gözetilerek özel güvenlik refakatinde odalarına yerleştirildiği bilgisi verilmiştir. Kadın yabancıların hassasiyet durumları da göz önünde bulundurularak kendileri için özel olarak ayrılmış bir bölüm içerisinde bulunan odalarda, eşli veya çocuklarıyla beraber Merkeze kabul edilen yabancıların da Merkezin doluluk oranına göre aile odalarında barındırıldığı görülmüştür.

32. Merkezde çocuklar ve çocuk olduğuna ilişkin şüphe bulunan yabancılar için ayrı bir koğu oluşturulduğu görülmüş olup bu yabancıların durumunun belirlenebilmesi amacıyla her hafta yaklaşık 15 kişinin hastaneye kemik testi için gönderildiği öğrenilmiştir.

33. Merkezde engelli yabancıların alafranga tuvalet bulunan odalara yerleştirildiği anlaşılmıştır.

34. Merkez İdaresi tarafından yabancıların kendi kıyafetleri ile Merkeze alındıkları, yanlarında bulunan yedek kıyafetlerin araması yapıldıktan sonra Merkeze kabul edildiği, talep edilmesi halinde Kızılay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Uluslararası Göç Örgütü ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarından temin edilen kıyafetlerin yabancılarımıza verildiği öğrenilmiştir. Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde bazı yabancıların tek bir kıyafete sahip olduğu, başka bir kıyafeti bulunmayan birçok yabancıların bulunduğu görülmüştür. Ziyaret tarihinde yazlık kıyafete ihtiyaç duyulduğu ve teminine yönelik Merkez İdaresince girişimlerde bulunulduğu, yakın zamanda yazlık kıyafet ve

ayakkabıların geleceği ifade edilmiştir. Ziyaret tarihinden sonra Kızılay aracılığıyla bu ürünlerin temin edildiği ve dağıtımının yapıldığı öğrenilmiştir.

35. İdare tarafından Merkeze kabulleri sırasında yabancılara nevresim, yastık, battaniye, havlu, terlik ve şampuan, sabun, diş fırçası ve diş macunundan oluşan hijyen seti verildiği, ayrıca her iki haftada bir dağıtım yapıldığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca Merkezde iki haftada bir defa erkek yabancılarda 3 kişiye 1 şampuan (400 ml) ve kişi başı 5'er adet sabun verildiği, kadın yabancılara ise aynı sıklıkta kişi başı 1 şampuan ve 5'er sabun verildiği ve ayda bir yabancılara jilet dağıtıldığı öğrenilmiştir.

B. Fiziksel Koşullar

36. Merkezin idari bölümleri ve yaşam alanları bloklar halinde 3 katta konumlandırılmıştır. Merkez 12 bloktan oluşmaktadır. Her blok için en fazla 82 kişilik kapasite ayrılmıştır.

37. Merkezdeki bloklarda yabancılardan barındırıldığı odalar 8, 12, 18 kişi kalacak şekilde 1'er oda ve 22 kişi kalacak şekilde 2 odadan oluşmaktadır. Merkezde kadın ve çocuk yabancılardan barındırıldığı 1'i aile koğuşu olarak planlanan toplam 12 koğuş bulunmaktadır. Her koğuşta 5 oda bulunduğu, bu şekilde Merkezde toplam 60 odaya ek olarak 3 aile odasının da bulunduğu bilgisi verilmiştir. Merkezde oda ve barınma yerlerinin bilgileri şu şekildedir:

Oda ve Barınma Yerleri	Alan	Yükseklik
8 kişilik	25 metrekare	3 metre
12 kişilik	33 metrekare	3 metre
18 kişilik	52 metrekare	3 metre
22 kişilik	65 metrekare	3 metre
Mescit	32 metrekare	3 metre
Televizyon (TV) Odası	37 metrekare	3 metre
Tuvalet ve Banyo	12 metrekare	3 metre
Havalandırma	460 metrekare	Üzeri Açık

38. Merkezde ortak alan olarak; mescit, havalandırma alanları, berber odası, TV izleme odaları, yemekhane ve yetişkinlerin kullanımı için içerisinde 2 adet basketbol potası ve voleybol filesi olan açık alan bulunmaktadır.

39. Merkez bodrum katında çamaşırhane, sığınak, kırtasiye deposu, teknik depo, hijyen deposu mevcuttur. Giriş katta avukat bekleme alanı, avukat görüşme odaları, kamera odası, mülakat odası, emanet odası, revir, ecza deposu, kıyafet deposu ve yabancı kayıt odası bulunmaktadır. Birinci katta ise müdür odası, PSD Birimi, özel kalem, uzman/uzman yardımcılarının odasının olduğu görülmüştür.

40. Merkezde ranza tipi olmak üzere toplam 1006 yatak olduğu ifade edilmiş, ranzalarda döşek bulunduğu ve üst ranzaya çıkmak için bir mekanizma bulunmadığı görülmüştür. Olağan kapasitesine kıyasla neredeyse 2 katı kapasiteyle hizmet veren Merkezde kalabalıklaşma sorunu olduğu değerlendirilmiş, yabancıların koridorlarda, mescitte ve TV odasında üzerine nevresim serilen ince bir sünger üzerinde yatmak zorunda kaldıkları gözlenmiştir. Bu durumdaki yabancıların kendilerine ait dolabı ve ranzası bulunmamaktadır.⁶

41. Yabancıların kaldığı odalarda kişi başına düşen yaşam alanının 2,9 m² ile 3,1 m² arasında olduğu gözlenmiş olup bu durumun uluslararası standartlar⁷ ile uyarlık göstermediği değerlendirilmiştir.

42. Yabancılar tahsis edilmiş her odada birer adet tuvalet ve banyo olduğu anlaşılmıştır. Bazı odaların ortadan duvar ile iki bölmeye ayrıldığı ve oda içlerinde ikişer tuvalet ve banyo alanı bulunduğu, ayrıca odalarda metal ranza ve dolapların olduğu görülmüştür. Bu alanlarda yine ikişer adet alaturka tuvalet ve lavabonun yanı sıra birer adet duş alanı mevcuttur. Merkez genelinde oda tavanları ile tuvalet-banyo alanlarının tavanlarının asma tavan şeklinde olduğu ve çoğunun döküldüğü, metal iskeletlerinin ortaya çıktığı görülmüştür. Ayrıca tuvalet ve banyo alanlarındaki tavanlarda üst kattan su akması nedeniyle brandaların gerildiği gözlenmiştir. Merkez İdaresi de koşullardaki tavan sisteminin daha konforlu ve güvenli olacak şekilde yeniden yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

43. İncelenen banyo ve tuvaletlerin bazılarında elektrik olmadığı, bazılarında musluk başlarının kırıldığı görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından kapasite aşımı yaşandığı için sıhhi tesisat ve elektrik tesisatı ile Merkezin fiziksel alanlarında onarım ihtiyacının olduğu ifade edilmiş ayrıca yabancıların da sürekli eşyalara zarar verdiği belirtilmiştir.

44. Odaların havalandırılması pencereler aracılığıyla, ısınma ise doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Ziyaret tarihinde odaların yeterli düzeyde gün ışığı aldığı,

⁶ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Tunis/Estonya* B. No: 429/12, 19/12/2013, para. 44: “Dört metrekairelik yaşam alanının sağlanması, çoklu kullanılan barınma yerlerine ilişkin kabul edilebilir asgari standart olmasına rağmen, Mahkeme bir başvuranın üç metrekaireden küçük bir zemin alanına sahip olması halinde, aşırı kalabalıklaşmanın Sözleşme’nin 3’üncü maddesine ilişkin ihlâl kararı verilmesini tek başına haklı kılacak derecede ciddi olduğunun değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir.”

⁷ CPT, Ceza infaz kurumlarında mahkûm başına düşen yaşam alanı: CPT standartları, CPT/Inf (2015) 44, para. 9: “CPT 1990’larda bir mahkûma bir odada sağlanması gereken asgari yaşam alanı için temel bir “pratik kural” standardı geliştirmiştir: tek kişilik oda için 6 m² yaşam alanı, çok kişilik oda için mahkûm başına 4 m² yaşam alanı”. Para. 10: “CPT’nin son yıllarda açıklığı gibi asgari yaşam alanı standardına oda içindeki banyo ve tuvalet alanı dâhil değildir. Sonuç olarak tek kişilik bir oda 6 m² olmalı, ayrıca (genellikle 1 m² ila 2 m² tutarında) bir banyo/tuvalet eklentisi bulunmalıdır. Aynı şekilde çok kişilik odalardaki banyo/tuvalet bölümü de kişi başına düşen 4 m² hesabından ayrı tutulmalıdır. Ayrıca bir mahkûmdan fazlasını barındıran her odada banyo ve tuvaletler tamamen ayrılmış olmalıdır.”

ayrıca floresan ile yapay aydınlatmanın sağlandığı gözlemlenmiştir. Görüşülen yabancılardan havalandırma, ısınma ve aydınlatmaya ilişkin herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

45. Merkezde kapalı ve açık oyun odası ve havalandırma bölgesinde çocuk oyun alanı mevcuttur. Kaydırak ve salıncaktan oluşan çocuk oyun alanlarından birinin zemininin beton olduğu, diğer alanda futbol kalelerinin bulunduğu, bir diğerinde ise basketbol potalarının olduğu, çocuk oyun alanlarındaki mobilyaların çocuklara uygun şekilde tasarlandığı ve ilk ziyarette tespit edilen arızalı prizlerin bulunmadığı görülmüştür. Diğer taraftan çocuk oyun odası olarak ayrılan odanın kurs çalışmalarının bu alanda yürütülmesinden dolayı kullanıma kapalı olduğu bilgisi edinilmiştir.

46. Kadın yabancılar ile erkek yabancıların aynı katta karşılıklı barındırıldığı görülmüş olup tasarımın sigara, yiyecek gibi ürün alışverişi gerçekleştirmeye olanak sağlayacak ve birbirlerini görebilecek nitelikte olması nedeniyle mahremiyet ilkesini zedelediği gözlenmiştir.

47. Merkezde engelliler için içlerinde engelli kullanımına uygun tuvalet bulunan 10 oda bulunmaktadır. Yetişkin kısmında, engelli yabancılar için 1 alafranga tuvalet bulunduğu ancak ziyaret tarihinde bu tuvaletin arızalı olması nedeniyle kullanılmadığı dile getirilmiştir. Merkezde tekerlekli sandalyeyle mobilize olan bir yabancı ile gerçekleştirilen görüşmede, yabancı tarafından tuvaletin bozuk olması nedeniyle kovaya poşet gerekerek ihtiyacını giderdiği ve akabinde bağladığı poşeti çöpe attığı beyan edilmiştir.

48. Yabancılar tahsis edilmiş odalarda acil durum butonları bulunmamakta, acil durumlarda kattaki güvenlik görevlisiyle iletişim kurulmaktadır.

49. Televizyon odasının zemininin halı ile kaplandığı, büyük ekran bir televizyonun duvara monte edildiği görülmüştür. Televizyonların her gece saat 02.00 gibi kapatıldığı ifade edilmiştir. Yabancılar tarafından, tüm kanalların Türkçe olduğu, yalnızca 1 Farsça kanal bulunduğu belirtilerek anladıkları dillerdeki kanal sayısının artırılması ve kırık kumandaların tamir edilmesi veya yenilenmesi talep edilmiştir.

50. İdare tarafından, Merkezin genel temizliği, koridorlar, ortak kullanım alanları ile tuvalet ve banyoların sürekli işçi kadrosunda bulunan personel ve toplum yararına program kapsamında geçici olarak görevli olan personel tarafından düzenli olarak yapıldığı, odaların genel temizliği ve süpürülmesinin odada kalan yabancılar, odaların ayrıntılı temizliğinin ise Merkez temizlik personeli tarafından sağlandığı ve koğuş içerisine yüzey temizlik ürünleri verilmediği ifade edilmiştir.

51. Merkezde, yörenin iklim koşulları sebebi ile sinekliğe ihtiyaç duyulmadığı İdare tarafından belirtilmiştir. İlaçlamanın ise haftalık yapılmaya çalışıldığı ancak ilaçlama malzemelerinin temininin gecikmesinden kaynaklı periyotların uzayabildiği anlaşılmıştır.

52. Merkezde öfke krizi geçiren, kendine ve/ya başkalarına zarar verme eğilimi gözlenen yabancılar için 3 ilgi odası⁸ bulunmaktadır. Yapılan incelemede duvarların sert köpük ile kaplanmamış olduğu, odanın zemininin beton olarak bırakıldığı ve üzerinde halı bulunduğu, zemine yumuşak malzeme kaplaması yapılmadığı görülmüştür. Odalardan birinin dışarıdan parmaklıklı pencereler sayesinde aydınlık ve havalandırmasının iyi olduğu görülmüştür. Diğer iki oda ise iç tarafta bulunmakta olup pencere olmadığından bu odaların karanlık olduğu ve havalandırma imkânının bulunmadığı gözlenmiştir. Odaların içinde tuvalet ve lavabo bulunmakta, duş ise yer almamaktadır. Odaların genelde bulaşıcı hastalık hallerinde karantina amacıyla kullanıldığı, diğer durumlarda ise yabancıların en fazla 8 saat burada tutulduğu ifade edilmiştir. Odalarda kamera bulunduğu görülmüştür. Kameralar tuvalet alanını görmediğinden mahremiyeti ihlal edecek herhangi bir durum tespit edilmemiştir. Son 1 yıl içerisinde yaklaşık 300 defa bu odaların kullanıldığı bilgisi edinilmiştir. İncelenen oda defterinin düzenli tutulmadığı görülmüştür. Odalara konulan yabancıların hangi odaya konulduğu veya çıkış gün ve saatleri gibi bilgilerin eksik olduğu, hatta kamera kayıtlarında yapılan incelemeden bazı kullanımların deftere hiç işlenmediği anlaşılmıştır.

53. İlgi odaları incelenirken 2 numaralı ilgi odasının zemininde kan damlaları olduğu görülmüş, konuya ilişkin kamera kaydı görüntüleri izlenerek yabancıların odaya koyulurken elinin kanadığı, odada kanamasının arttığı ve odadan çıkarılarak hastaneye gönderilmek üzere ambulans çağrıldığı ve hastaneye sevkinin sağlandığı görülmüştür. Söz konusu yabancı tespit edilerek kendisiyle görüşme sağlanmış, yabancı tarafından sebze-meyve kesmek gibi mutfak işlerinde kullanmak üzere bıçak/keskin bir metal elde etmek için asma tavanların iskeletine asılarak parça koparmaya çalıştığı ve bu nedenle elinin kesildiği beyan edilmiştir.

54. Merkezde 1 mülakat odası bulunmaktadır. Sandalyeler, masa, bilgisayar, yazıcı ve parmak izi okuyucunun bulunduğu odada noterin ve elçilik görevlilerin Merkeze gelerek yabancılarla görüşme gerçekleştirdiği veya uluslararası koruma sürecindeki yabancılarla, insan ticaretine ilişkin işlemlerde düzensiz göçmenlerin mülakatlarının Merkez personelince yapıldığı öğrenilmiştir. Odada kamera bulunduğu görülmüştür.

55. Kurumda ihtiyaca yönelik yardım malzemelerinin tutulduğu bir oda bulunmaktadır. Hafta içi açık tutulduğu öğrenilen odada; kıyafet, terlik, ayakkabı, hijyenik ped, bebek bezi, biberon, bebek maması, ıslak mendil, seccade ve çocuklara yönelik eğitim materyalleri, çocuk kıyafetleri, oyuncak gibi farklı ürünlerin bulunduğu ve ürünlerin tasnif edilmiş bir biçimde temiz ve düzenli olarak muhafaza edildiği görülmüştür. Merkeze kabulü

⁸ Özel ilgi odası veya yumuşak oda olarak da adlandırılmaktadır.

gerçekleştirilen yabancıların ihtiyaçlarının bu odada bulunan ürünler ile giderildiği öğrenilmiştir. Diğer taraftan söz konusu ürünlerin teslimine ilişkin kayıt defterlerinin düzenli doldurulmadığı anlaşılmış olup bu belgelerde bazı tarihlerin olmadığı, teslim eden kişilerin imzasının bulunmadığı ve güncel kayıt tutulmadığı görülmüştür. Ayrıca çocuklara verilen oyuncakların teslimine ilişkin kayıt defteri tutulmadığı anlaşılmıştır.

56. Zemin katta bulunan sığınacağın ziyaret tarihinde depo olarak kullanıldığı ve depoda tuvalet ve lavabo taşlarının olduğu görülmüştür. Ayrıca masa tenisi masası, topları ve raketleri gibi görülen eşyalar yabancıların da farklı spor talepleri dikkate alınarak İdareye sorulmuş, Merkez içinde kurulacak alan olmaması nedeniyle kurulamadığı cevabı alınmıştır.

57. Kırtasiye deposundaki raflarda kartuş, sedye, kalem, zımba, delgeç gibi eşyaların olduğu görülmüş olup bu ürünlere ilişkin kayıtların düzenli tutulduğu anlaşılmıştır.

58. Hijyen/temizlik deposunda jilet, katı ve sıvı sabun, şampuan, çamaşır suyu, bulaşık deterjanı, maşrapalar, çöp torbaları, tuvalet kâğıdı gibi eşyaların yine raflarda ve düzenli şekilde saklandığı görülmüştür. Teknik depoda ise yine raflarda yeni döşekler, ayna önü rafları ve hırdavat malzemelerinin bulunduğu gözlenmiştir.

59. Merkezde herhangi bir su kotasının uygulanmadığı, 24 saat süre ile sıcak veya soğuk suya erişim imkânı bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Ancak yabancılarla yapılan görüşmelerde, suyun sıcak değil ılık olduğu bilgisi alınmış ve Ziyaret Heyetince bu durum teyit edilmiştir.

60. Merkezde bulunan çamaşırhanede beşer adet sanayi tipi çamaşır makinası ve çamaşır kurutma makinası mevcuttur. Kadın yabancıların kaldığı kısımda da ihtiyaç duyduklarında kullanabildikleri çamaşır makinesi bulunduğu görülmüştür. Yabancıların ayrıca bantlı kurutmalı ütü makinesini de kullanabildikleri görülmüştür. Merkezde çamaşırhane hizmetinin ücretsiz olduğu, çamaşır yıkama talebi olanların çamaşırlarının toplanıp yıkandığı ve kurutulduktan sonra yabancıya teslim edildiği, deterjanın Merkez tarafından karşılandığı ve belirlenen program dâhilinde tüm koğuşların haftada bir gün çamaşır günlerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Görüşülen bazı erkek yabancılar tarafından üç haftadır çamaşırlarının yıkanmadığı ifade edilmiştir. Çamaşır yıkama defterine bakıldığında, son kaydın 27/4/2024 tarihine ait olduğu görülmüş olup çamaşırların düzenli yıkanmadığı veya kayıtların düzenli tutulmadığı anlaşılmıştır.

61. Nevresim odasında; nevresim takımları, yeterli sayıda battaniye, havlular, terlik, sabun ve havlu gibi malzemeler bulunmaktadır. Nevresim ve yastık kılıflarının haftalık olarak yıkandığı, battaniye ve yastıkların ise 2 ayda bir temizleriyle değiştirildiği bilgisi verilmiştir. Görüşülen yabancılar tarafından bu konuya ilişkin herhangi bir şikâyet dile getirilmemiştir.

Diğer taraftan intihar tehlikesi nedeniyle erkek yabancılar ile çocuk olduğu şüphesi olan yabancılara nevvresim verilmediği yalnızca kadın ve çocuk olanlara verildiği belirtilmiştir.

C. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

62. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar tarafından yönetim ve personel ile diyalogun olumlu olduğu ve kötü muamele teşkil edebilecek herhangi bir olay yaşanmadığı belirtilmiştir.

63. İdare tarafından Merkezde 1 yıllık idari gözetim kararı sona eren yabancılar için bildirim yükümlülüğü getirildiği ve son 1 yıl içinde bu kapsamdaki yabancı sayısının 163 olduğu öğrenilmiştir. İncelenen belgelerden idari gözetime alternatif yükümlülüklerin resen sıkça uygulandığı ve son 1 yıl içinde 2331 yabancılarının idari gözetiminin 6458 sayılı Kanun'un 57/A maddesi uyarınca⁹ idari gözetime alternatif yükümlülükler uygulanarak sonlandırıldığı anlaşılmıştır.

64. Suriye uyruklu yabancılardan bir dilekçe ile talep edenlere 2 nüsha olacak şekilde gönüllü geri dönüş için formu imzalatıldığı, formlarda BMMYK temsilcisinin de imzasının bulunduğu, yetkili kişiler tarafından da imzalandıktan sonra ilgili yabancıya tebliğ ve tebellüğ belgesi verildiği ve son bir yılda tamamı Suriye uyruklu gönüllü geri dönüş işlemi yapılan yabancı sayısının 11 olduğu öğrenilmiştir.

65. Merkezde son 1 yıl içinde 5217 yabancı hakkında sınır dışı kararı verilmiştir. İdare tarafından sınır dışı edilmek üzere kolluk personeli eşliğinde sınır kapılarına veya havalimanlarına götürülen yabancılardan işkence ve kötü muamele gördüklerine ilişkin herhangi bir başvuru veya şikâyet almadıkları bilgisi verilmiştir.

66. Yabancıların Merkezde kalış süresi, Merkezde tutulma sebebine göre değişiklik göstermekle birlikte ortalama 193 gündür. 6 aydan fazla tutulan 793 yabancı olup bu yabancıların ortalama kalış süresi ise 262 gün olarak tespit edilmiştir.

67. Son 1 yıl içinde 7 yabancı ile insan ticareti mağduru tespit mülakatı gerçekleştirildiği ve bu mülakatlar neticesinde insan ticareti mağduru yabancı tespit edilmediği öğrenilmiştir.

68. İdare tarafından Merkezde tutulmakta olan yabancıların dilek ve şikâyetlerinin "Barınan Takip Formu" vasıtasıyla takip edildiği, ayrıca yabancıların yazılı dilekçe ile de taleplerini iletebildikleri, dilekçelerde belirtilen hususların Müdürlük tarafından değerlendirildiği ve ilgilisine yazılı cevap verildiği veya yüz yüze görüşme yapıldığı bilgisi

⁹ 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun, 57/A maddesinin birinci fıkrasında idari gözetime alternatif yükümlülükler; "belirli adreste ikamet etme, bildirimde bulunma, aile temelli geri dönüş, geri dönüş danışmanlığı, kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma, teminat ve elektronik izleme" olarak sıralanmıştır.

verilmiştir. Merkezde duvara monte şekilde dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu ve içlerinin boş olduğu görülmüştür. Merkezde dilekçe yönteminin pek tercih edilmediği, yabancıların sıkıntılarını diğerlerine kıyasla Türkçeyi iyi bilen ve konuşan yabancılar aracılığıyla katlarda görevli iç güvenlik görevlilerine veya psikoloğa ilettikleri öğrenilmiştir.

69. Merkeze işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuruda bulunan yabancı olmadığı ve bu iddia hakkında idari ve adli soruşturma başlatılan personel bulunmadığı bilgisi edinilmiştir. Son 1 yıl içerisinde Merkezde adli soruşturma gerektiren isyan olayı yaşanmadığı ancak 1 yabancının Merkezden firar ettiği öğrenilmiştir.

70. İdare tarafından, Merkezde barınmakta olan yabancıların Merkezin düzenini bozmak amacıyla gruplaşmaları, yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya kendine ve başkasına zarar vermeleri halinde oda ya da blok değiştirme, ilgi odalarının kullanılması gibi tedbirler uygulandığı, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan “İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci Yönetmeliği” çalışmasının yürürlüğe girdikten sonra işlemlerin bu çerçevede yapılacağı ve kayıtların tutulacağı bilgisi verilmiştir.

71. Merkezde 9/8/2022 tarihinde fenalaşan bir yabancının hastaneye sevkinin yapıldığı, aynı tarihte yabancının vefat ettiği ve vefat nedeninin doğal ölüm olarak belirlendiği beyan edilmiştir.

D. Beslenme

72. Merkezde 50 kişilik kadın yemekhanesi ve 150 kişilik erkek yemekhanesi olmak üzere 200 kişilik yemekhane bulunmaktadır. Merkezde kalan yabancıların yemek ihtiyacı günde 3 öğün ve 4 çeşit şeklinde hizmet alım yöntemi ile karşılanmaktadır. Üst katta yer alan yemekhane girişlerinde lavabo bulunmaktadır. Yemek hizmeti veren yüklenici firmanın çalıştıracığı personele iş sağlığı ve güvenliği kapsamında genel sağlık muayenesi yaptırdığı öğrenilmiştir.

73. Merkezde kahvaltının 06.00-08.00, öğle yemeğinin 12.00-14.00, akşam yemeğinin ise 17.00-19.00 saatleri arasında verildiği bilgisi edinilmiştir. Koşullar belirtilen saat aralıklarında dönüşümlü olarak yemekhaneyi kullanmaktadır. Yemekhane temizliği özel sektörden hizmet alım yöntemi ile yapılmaktadır. Yemekhanenin genel itibarıyla temiz ve düzenli olduğu, yemeğin köpük tabldotlarda dağıtıldığı ve yemek dağıtımını yapan personelin maske, bone ve eldiven kullandığı görülmüştür.

74. Görüşülen yabancılar tarafından, her sabah kahvaltının yanında çorba verildiği, öğle yemeklerinin iyi olduğu ancak akşam yemeklerinde sürekli makarna veya patates çıktığı, yemeğin yanında meyvenin verildiği, bazen tatlının da olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret

Heyetinin geçmişe dönük yemek listelerinde yaptığı incelemede, aynı hafta içerisinde tekrar eden yemeklerin çıktığı görülmüştür. Ziyaret Heyeti Merkez yemekhanesini inceleme sırasında yemeğin tadına bakmış; yemeklerin lezzeti, miktarı ve doyuruculuğunun yeterli olduğunu değerlendirmiştir.

75. Görüşülen engelli yabancıların yemekhaneye çıkamadığı ve yemek takiplerinin iyi yapılmadığı dile getirilmiştir. Konuya ilişkin Merkez Müdürü tarafından yemeğin odasına servis edilmesini isteyen yabancıların zemin kata, yemekhanede yemek isteyen engelli yabancıların ise yemekhanenin bulunduğu üst kata yerleştirildiği ifade edilmiştir. Giriş katta bulunan engelli yabancılarla, oda arkadaşlarının servis yaptığı görülmüştür.

76. Yabancıların içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere yemek hizmeti veren firma tarafından her bir yabancı için yemeklerin yanında günlük bir buçuk litre içme suyu dağıtımı yapılmakta olup ayrıca kadın ve aile koşullarında 7/24 sıcak suya erişim imkânı olduğu görülmüştür.

77. İdare tarafından, her öğün pişirilen yemek çeşitlerinin, yüklenici firmada çalışan gıda mühendisi tarafından hijyenik koşullara uygun olarak numune kaplarına her birinden en az 200 gram olmak üzere etiketli bir şekilde numune alınarak Merkez yemekhanesinde, +4 °C’de en az 72 saat muhafaza altına alındığı bilgisi verilmiş olup Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede üç günlük yemek numunelerinin uygun şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

78. Merkez yemekhane denetimi, yüklenici firmada çalışan bir gıda mühendisi tarafından düzenli surette yapılmaktadır. Aylık taslak menü planlamasının yemek firması tarafından Merkeze iletildiği ve gıda mühendisi tarafından uyum, kalori ve şartnameye uygunluk kapsamında değerlendirilerek menülere son hallerinin verildiği öğrenilmiştir. Yemek servisi öncesi gramaj kontrolü için hassas terazi, sıcaklık kontrolleri için gıdaya uygun termometre bulunmaktadır. Menü listesi hazırlanırken bir bireyin günlük kalori ihtiyacı asgari 2300 kcal olarak ayarlanmaktadır.

79. Ziyaret tarihinde Merkezde diyet menü kullanması veya özel beslenmesi gerektiğine dair raporu olan yabancı bulunmamaktadır. Merkez İdaresi, yabancılardan birinin sağlık sorunları nedeniyle özel beslenmesi (yüksek protein, düşük protein, yüksek karbonhidrat, glütensiz, laktozsuz, tuzsuz vb.) gerektiğinin doktor raporuyla belgelendirilmesi halinde, söz konusu kişiye doktor veya gıda mühendisi tarafından hazırlanan özel beslenme menüsü verildiğini belirtmiştir. Diğer taraftan görüşülen bazı yabancılar sağlık durumlarına uygun alternatif yemek çıkmadığını belirtmiştir.

80. Görüşülen çocuklu yabancılar tarafından doğrulandığı üzere Merkezde iki yaş altı çocuklar için her gün süt (500 ml), su (500 ml), hazır yoğurt (200 ml) ve meyve (125 gr) sağlandığı ayrıca talep edenlere bebe bisküvisi (180 gr) ve hazır puding (200 ml) verildiği öğrenilmiştir.

81. Merkezde haftanın 7 günü 09.00-12.00 /14.00-17.00 saatleri arasında hizmet veren bir kantin bulunmaktadır. Kantinde gıda ürünleri, mevsimlik sebze-meyve, kişisel hijyen ürünleri ve telefon kartı satılmaktadır. Ancak kantinde ürün çeşitliliğinin az olduğu görülmüştür. Kantinde erkek iç çamaşırı satılmakta iken kadın iç çamaşırı satılmamaktadır. Tuvaletlerin tıkanıdığı gerekçesiyle yabancılar tuvalet kâğıdı verilmediği, kantinde de tuvalet kâğıdı satışının yapılmadığı öğrenilmiştir. Kantine ayda bir meyve geldiği ve genellikle kadın yabancılar kalmadığı ifade edilmiştir. Dışarıda olduğu görülen peynirlerin satış amaçlı çıkarıldığı ifade edilse de satılmayan ürünlerin buzdolabına geri konulacak olması Ziyaret Heyetinde bulunan hekim tarafından uygun bulunmamıştır.

82. Merkez personeli tarafından oluşturulan denetim komisyonu ile 3 marketten fiyat alınıp ortalama fiyat çıkarıldığı öğrenilmiş olup satışı gerçekleştirilen ürünlerin fiyatlarının piyasa fiyatları ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca fiyat listesinin hem kantin içinde hem de kantinin kapısında asılı durduğu görülmüştür. Ziyaret Heyetinin kantinde yaptığı incelemede son kullanma tarihi geçmiş ürüne rastlanmamıştır.

83. Yabancıların yakınları tarafından gönderilen paraları çekebilmeleri için Merkez İdaresinin Merkez girişine bankamatik konulması için girişimlerde bulunduğu ve yabancılar gönderilen paraların Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) üzerinden çekilerek yabancılar ulaştırıldığı öğrenilmiştir.

E. Sağlık Hizmetleri ve Psikososyal Destek Servisi

84. Merkezde 1 revir bulunmakta olup revirde 1 hekim ile 4 sağlık memuru görev yapmaktadır. Merkezde görev yapan sabit bir hekim bulunmadığı, aylık periyotlarla İl Sağlık Müdürlüğü tarafından 1 hekim görevlendirildiği ve ilgilinin 08.00-17.00 saatleri arasında çalıştığı öğrenilmiştir. Merkezdeki 4 sağlık memuru ise dörtlü vardiya¹⁰ çalışma esasına göre sağlık hizmeti sunmakta olup Merkezde 7/24 sağlık memuru bulunduğu bilgisi verilmiştir.

85. Merkez İdaresince, sağlık çalışanlarının görevlendirilmelerinde çeşitli sorunlar yaşamaları nedeniyle sağlık hizmetlerinin aksadığı ve 112 Acil Çağrı Merkezine sıklıkla başvurulmak durumunda kalındığı beyan edilmiştir.

¹⁰ Dörtlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

86. Revirde; birer adet sedye, paravan, serum askısı, arızalı olduğu belirtilen elektrokardiyografi (EKG) cihazı¹¹, oksijen tüpü, ilaç dolabı, acil yardım çantası, göz muayenesi harf tablosu, tartı, tansiyon ve ateş ölçer cihazlar bulunmaktadır. Revirde şeker ölçüm cihazı, laringoskop, entübasyon tüpü gibi malzemelere ihtiyaç duyulmakta olup Merkez İdaresi'nin İl Sağlık Müdürlüğü'nden ihtiyaçları talep edileceği öğrenilmiştir.

87. Revirde; yabancıların temel sağlık hizmetleri, günlük muayeneleri, ilk yardım, ilaç reçete etme ve ilaç dağıtımını ve takibi gibi hizmetlerin yürütüldüğü, ileri tetkik gereken durumlarda ilgili sağlık kuruluşuna sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. Her gün yaklaşık 3-4 yabancı hastaneye sevk edildiği ve Merkezde günlük 60-65 yabancı muayene edildiği ifade edilmiştir. Revirde günlük olarak her koğuşun 5 kişilik kontenjanı olduğu, yabancıların rahatsızlıklarını tercümanlar aracılığıyla belirttikleri ve aciliyet durumlarına göre tedavi edildikleri dile getirilmiştir.

88. Revirde yapılan işlemler ve hastaneye sevk talebinde bulunan yabancılar hakkında yapılan tüm işlemlerin revir defterine işlendiği, tutulan defter ve kayıtlarda bilgilerin düzenli olduğu görülmüştür. Yabancıların sağlık kayıtları kişisel düzensiz göç dosyasına eklenmekte ayrıca bir sağlık dosyası tutulmamaktadır. Aylık periyotlarla görevlendirilen hekimlerin not kâğıtlarına yazdıkları yazılarla tedavisi devam eden hastaları birbirine devrettiği, düzenli bir hasta devir sisteminin bulunmadığı görülmüştür.

89. Hastanelere erişimin jandarma refakatinde Merkez araçları ile sağlandığı ve acil durumlarda ambulans çağrıldığı bilgisi edinilmiştir.

90. Merkezde diş ünitesi bulunmamakta olup diş muayenesine ihtiyaç duyan yabancıların hastaneye yönlendirildiği anlaşılmıştır.

91. Ziyaret Heyeti tarafından ecza deposunda yapılan incelemede tarihi geçmiş ilaçların raflarda tutulmaya devam edildiği ve aynı şekilde tarihi geçmiş enjektörlerin de bulunduğu gözlenmiştir. Kırmızı-yeşil reçeteli ilaçların veya kullanımı takip edilen diğer ilaçların ecza deposunda kilitsiz ve karışık bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür. Diğer taraftan odanın sürekli kilitli tutulduğu anlaşılmıştır.

92. Görüşülen yabancılar tarafından kendilerine reçete edilen ilaçların en geç ertesi gün temin edilerek kullanılmaya başlandığı ve ilaçlarına erişim konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları dile getirilmiştir. Reçete edilen ilaçların personel tarafından yabancılara

¹¹ EKG cihazı bozuk olduğu için göğüs ağrısı gibi durumlarda direkt hastaneye sevk gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

reçete kontrolü yapılarak kullanıldığı ve hiçbir ilacın kutuyla yabancıya verilmediği ifade edilmiştir.

93. Toplu yaşam alanı olması nedeniyle Merkezde uyuz gibi bulaşıcı hastalıklar yaşanabildiği, diğer taraftan genele yayılan ciddi bir salgın hastalık durumu olmadığı ve vaka halinde uygun tedavi programının başlatıldığı Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Ancak gerçekleştirilen görüşmelerde yabancıların yoğun kaşıntıdan muzdarip oldukları görülmüştür. Merkez İdaresi çözüm olarak Merkezin belirli periyotlarla dezenfekte edildiğini ve ayrıca bulaşıcı hastalık riski sebebiyle Merkez personelinin sağlık kontrollerinin düzenli olarak yapıldığını belirtmiştir.

94. Ziyaret tarihinde, PSD Biriminde 1 psikolog ve 1 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır.

95. PSD Birimi tarafından desteğe ihtiyaç duyan bireylerin tespiti ve sürecin takibi, özel ihtiyaç sahibi yabancıların tespiti, yabancıların günlük ve sosyal hayatını destekleyici faaliyetlerde bulunduğu, Merkeze kabul esnasında her yabancı için “Ön Değerlendirme Formu” doldurulduğu, özel bir durumu veya ihtiyacı olduğu tespit edilen yabancılar hakkında ilgili birimin bilgilendirildiği ve takiplerinin sağlandığı belirtilmiştir. Ancak yabancılarla düzenli aralıklarla görüşülmediği, yabancıların ihtiyaçları olduğu zaman psikologla görüşme yapılamadığı ve yapılan takip görüşmelerine ilişkin de düzenli kayıt tutulmadığı anlaşılmıştır. Birimce doldurulan “Hassasiyet Bildirim Formu”, “Barınan Takip Formu” ve “PSD Değerlendirme Raporu” gibi belgelerin kayıtlarının da düzenli tutulmadığı görülmüştür.

96. Ziyaret tarihinde Merkezde yabancılarla yönelik düzenli olarak yürütülen bireysel çalışma veya grup çalışması olmadığı öğrenilmiştir.

97. Merkezde herhangi bir girişimi olmamakla beraber intihar düşünceleri olan 1 yabancı bulunduğu, yabancıların psikiyatrik tedavi sürecinin devam ettiği ve PSD Birimi personeli tarafından düzenli görüşme sağlandığı öğrenilmiştir.

F. Sosyal ve Sportif Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Eğitim

98. Merkezde açık ve kapalı spor salonu bulunmamaktadır. Kadın ve erkekler için 4 ayrı havalandırma bahçesinin sportif faaliyetler için kullanıldığı görülmüştür.

99. Yabancıların havalandırma imkânının; sabah 30 dakika, öğlen 45 dakika ve akşam 45 dakika olmak üzere günde toplamda 2 saat olacak şekilde planlandığı ancak sürelerin iklim koşulları, mevsim şartları ve yabancıların tercihleri gibi nedenlerle değişkenlik gösterebildiği İdare tarafından iletilmiştir. Diğer taraftan yabancılar söz konusu sürenin görevli personele göre değiştiğini ifade etmiş olup Merkez genelinde belli bir süre standardının olmadığı anlaşılmıştır.

Rastgele seçim usulüyle izlenen kamera kayıtlarında koğuşlardan birinin havalandırma alanını 35 dakika süre ile kullandığı görülmüştür.

100. Yaz aylarında tüm yabancılara yönelik futbol, basketbol ve voleybol turnuvaları düzenlendiği öğrenilmiştir. Yabancılar tarafından kendilerine top verilmediği ve kıyafetleri, havluları birbirine sararak top yapmaya çalıştıkları ifade edilmiş, havalandırma alanında kumaştan yapılmış top görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından ise yabancılara top verildiği ancak havalandırma alanının üzerinde bulunan dikenli tellere kaçması nedeniyle topların sürekli patladığı belirtilmiş, tellere kaçan toplar görülmüştür. Havalandırma alanını spor yaparak daha etkin kullanmak için spor malzemelerine düzenli ihtiyaç duyulduğu ve dikenli tellerin toplara zarar vermeyecek şekilde konumlandırılması gerektiği İdareye iletilmiştir.

101. Merkezde özellikle kış aylarında havanın -45 °C'ye kadar düşmesi nedeniyle yabancıların havalandırma alanlarına çıkmak istemediği ve Merkezde başkaca da bir faaliyet bulunmadığından televizyon izlemek zorunda kaldıkları dile getirilmiştir. İdare de yabancıların kullanımına yönelik kapalı spor salonu/aktivite alanına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

102. Merkezde alan kısıtlılığı nedeniyle bir kütüphane oluşturulamadığı ifade edilmiştir. Yabancıların faydalanabileceği 1 adet kitaplık mevcut olup 30/5/2024 tarihinde kitaplığın kurulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Kitaplıkta; 55 Türkçe, 40 Farsça, 25 Arapça ve 5 Rusça olmak üzere toplam 125 adet kitap bulunmaktadır. Türkçe romanlar, Rusça öyküler, dini kitaplar ve çocuk masal kitaplarını da içermekle birlikte kitapların çoğunluğunun sözlük ve ansiklopediden oluştuğu, kitap sayısı ve çeşitliliğinin az olduğu görülmüştür. İdarenin yabancıların kullanımına açılan kitaplık hizmeti konusunda genel bilgilendirme yapmadığı anlaşılmış olup “Kitap Teslim Defteri” incelendiğinde kitaplığın kurulduğundan beri Merkez genelinde yalnızca 14 yabancıların kitap aldığı gözlenmiştir. Kitap alan yabancılar yayınları odalarına götürebilmektedirler.

103. Ziyaret tarihinde Halk Eğitim Merkezi tarafından görevlendirilen 1 öğretmenin Merkezde görev yaptığı, kadın ve çocuk yabancılarla bireysel eğitim faaliyeti yürütüldüğü ve kadın yabancılara yönelik hafta içi her gün el sanatları kursunun yapıldığı ifade edilmiştir. Yetişkin erkek veya çocuk olduğundan şüphe duyulan yabancılara yönelik ise başkaca bir kurs bulunmadığı anlaşılmıştır. Merkez İdaresince berberlik meslek kursu için de Halk Eğitim Merkezinden eğitici talebinde bulunulmuştur. Merkezde ayrıca yabancılara film seyretme ve müzik eşliğinde kültürel oyun etkinlikleri de düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır.

104. Merkezde her katta mescit olarak belirlenmiş bir oda bulunduğu ancak odanın yerlere yatak konulmak suretiyle uyumak için kullanıldığı görülmüştür. İdare tarafından,

Kurumda kapasite üzerinde yabancı bulunması nedeniyle böyle bir uygulamaya gitmek durumunda kalındığı ifade edilmiştir.

G. Dış Dünya ile İletişim

105. Yabancılar dış dünya ile iletişimi, Merkezdeki ankesörlü telefonlar vasıtası ile kurmaktadır. Ankesörlü telefonlara erişim gece saatleri hariç sürekli sağlanmaktadır. Merkezde 22 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefonlar; 10 koğuşun önünde 2 adet olacak ve istisnai olarak 2 koğuş önünde 1'er adet olacak şekilde konumlandırılmıştır. Telefon sayısının önceden her koğuşa 1 adet olacak şekilde planlandığı ancak mevcudun artması neticesinde ekstra hatlar çekildiği ifade edilmişse de ziyaret tarihinde her koğuşta ortalama 140 yabancının bulunduğu ve 140 yabancıya 2 telefonun düştüğü görülmüştür. Konuya ilişkin Merkez İdaresi tarafından telefon görüşme sürelerinin koğuş bazında planlandığı ve telefonla görüşme esnasında diğer koğuş kapılarının kapatıldığı ve bu şekilde bir koğuştaki yabancıların tamamının telefonlarla görüşebildiği öğrenilmiştir. Görüşülen yabancılar tarafından telefonların yetersiz olduğu, hatların kesildiği, yurt dışı aramalarında kartın hemen bittiği ve bu yüzden yakınlarıyla görüşmekte sıkıntı yaşadıkları ifade edilmiştir.

106. Talepleri halinde yabancıların kendi telefonları ile kontrollü şekilde aile bireyleri ile görüntülü görüşmesinin sağlandığı öğrenilmiştir. Yabancılar tarafından Merkezde bulunan kantinden telefon kartı satın alınabildiği gibi Göç İdaresi Başkanlığının ihtiyaç sahibi bazı yabancılara ücretsiz şekilde telefon kartı dağıtımı yapıldığı bilgisi edinilmiştir.

107. Merkezde 2 ziyaretçi görüşme odası bulunmaktadır. Yabancıların eşleri, vasileri, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla mesai saatleri içerisinde yüz yüze en az 1 saat olacak şekilde görüşme gerçekleştirebildikleri belirtilmiştir. Görüşülen yabancılar tarafından bu konuda bir şikâyet dile getirilmemiştir.

108. Merkezde birbirinin aynı olacak şekilde teşekkül ettirilen 2 avukat görüşme odası incelenmiş olup odaların yabancı ve avukatların farklı kapılardan girecek şekilde dizayn edildiği, yabancının girdiği kapının üzerinde içerisi görünecek şekilde cam bulunduğu, oda içerisinde masa ve 2 adet sandalyenin mevcut olduğu, odaların görüntü alan ancak ses almayan kameralar ile izlendiği ve bu durumun oda duvarına asılan “*Bu alanda yalnız görüntülü kayıt yapılmaktadır. Sesli kayıt yapılmamaktadır.*” şeklindeki yazıyla belirtildiği görülmüştür. Masalarda, üzerinde Türkiye Barolar Birliği Tercüme Destek Hattı'nın numarasının yapııştırıldığı sabit telefonların olduğu, oda içerisinde bulunan panolarda ise Rusça, Fransızca ve Farsça dillerinde adli yardım hakkındaki bilgilendirmeyi içerir Ağrı Barosuna ait broşürlerin

asılı olduğu ve panoda “Avukat ve Noter Ziyaretlerine İlişkin Uygulama Talimatnamesi¹²”nin bulunduğu görülmüştür.

109. Avukat bekleme alanında bulunan avukatlarla yapılan görüşmede oda sayısının yetersiz olduğu, diğer taraftan yabancılarla görüşmede Merkez İdaresinin hafta içi mesai saatlerinde olmak kaydıyla gerekli kolaylığı sağladığı öğrenilmiştir.

110. Merkez İdaresi tarafından, her gün yaklaşık 30-40 avukat görüşmesi yapıldığı belirtilmiştir. Son 1 yıl içerisinde Merkezde kalan yabancılar toplamda 5400 kez avukat veya ziyaretçileri ile görüşme gerçekleştirmiş olup bu görüşmelere dair kayıtların düzenli bir şekilde tutulduğu görülmüştür. Ayrıca 2024 yılı içerisinde ziyaret tarihine kadar olan süre içerisinde 4 yabancıнын adli yardım talebinin karşılandığı öğrenilmiştir. Görüşme yapılan yabancılar tarafından avukatlık hizmetinden faydalanmak için ilk girişimlerinin rahatlıkla tamamlandığı ve avukat tutabildikleri, ayrıca dava açarak hukuki süreçlerin avukat desteğiyle başlatıldığı ancak dava sonrası avukatların yabancılarla mevcut süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerinden etkin faydalanma konusunda sorunlar bulunduğu dile getirilmiştir.

111. Merkezde mesai saatleri içerisinde noter ziyaretleri de yapıldığı ve herhangi bir kısıtlama olmadığı öğrenilmiştir.

112. Yabancıların diplomatik temsilcilikleri ile görüşmesi yüz yüze, telefonla ve görüntülü görüşme şeklinde yapılmaktadır. Afganistan uyruklu yabancılar için genellikle ayda 1 defa yüz yüze görüşme, diğer uyruklardaki yabancılar için ise telefon ve görüntülü görüşme uygulamaları üzerinden ihtiyaç halinde görüşme yapıldığı öğrenilmiştir.

113. Merkezin son 5 yıl içerisinde BMMYK, Uluslararası Göç Örgütü, Kızılay, Ağrı İl İnsan Hakları Kurulu ve Ağrı Barosu tarafından 15 defa ziyaret edildiği öğrenilmiştir. Bu ziyaretlerde genel itibarıyla avukata erişim, yabancıların bilgilendirilmesi ve hakları, fiziki imkânlar gibi konularda tavsiye ve önerilerde bulunulduğu, Merkezin bu konularda gerekli çalışmaları tamamlayarak avukata erişim hakkı başta olmak üzere önerileri yerine getirmeye çalıştığı bilgisi edinilmiştir.

H. Güvenlik

114. İdare tarafından Kurum dış güvenliğinin Ağrı Merkez İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı Geri Gönderme Merkezi Jandarma Asayiş, Koruma ve Sevk Takım

¹² 6458 sayılı Kanun, Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in 10’uncu maddesi ile Geri Gönderme Merkezlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge’nin 52’nci maddesi çerçevesinde hazırlanmıştır.

Komutanlığına bağlı jandarma personeli, iç güvenliğin ise Merkezin kadrolu özel güvenlik görevlileri tarafından sağlandığı ifade edilmiştir.

115. Güvenliğin sağlanması yemek öğünlerinde ve her vardiya tesliminde sayım yapıldığı, mevcudun fazla olması nedeniyle sayımlar esnasında yabancıların hepsinin yere çöktürüldüğü ve beşer kişilik gruplar halinde sayımların yapıldığı ifade edilmiştir. Arama faaliyeti ise aylık olarak genel kolluk ve özel güvenlik görevlileri tarafından yapılmakta olup ihtiyaca binaen daha sık periyotlarda da oda ve üst aramalarının yapılabildiği bilgisi paylaşılmıştır.

116. Merkezin etrafındaki kulelerde güvenlik amacıyla nöbetçi jandarma personeli bulundurulmaktadır. Firar girişimlerinin engellenmesi amacıyla, Merkez çevresi 6 metre yüksekliğindeki duvar, tel ve jiletli teller ile çevrilmiştir. Merkez camları korkuluklar ile güçlendirilmiş, koridor geçişlerine demir parmaklıklar yerleştirilmiştir.

117. Merkezde güvenlik kameraları; ortak alanlar, koridorlar, oda girişleri, depolar, çamaşırhane, karantina odaları, idari personelin bulunduğu kat ve binanın etrafında bulunmaktadır. Vardiya esasına göre çalışan görevli 1 jandarma personeli ile birlikte mesai saatleri içerisinde 1 özel güvenlik personeli kamera odasında izleme yapmaktadır. Ayrıca kamera kayıt cihazları, internet dağıtıcılar ve merkezi ses sisteminin olduğu bir sistem odası bulunmakta ve kamera ile izlenmektedir. Ziyaret tarihinde Merkezde 20'si Merkez dışını ve 141'i Merkez içini izleyen gece görüş özelliğini haiz 161 adet kamera bulunmaktadır. Merkezde ilgi odasını gören kameraların kayıtlarının geriye dönük olarak 6-7 ay süreyle saklanabildiği, diğer kameraların kayıtlarının ise 75 gün süreyle muhafaza edilebildiği görülmüştür.

118. Kalabalıklaşma sorunu nedeniyle TV odası, mescit veya koridorlarda yatmak zorunda kalan yabancıların uyurken kameraların görüş açısına girdiği ve bu durumun mahremiyet ilkesini zedelediği değerlendirilmiştir.

119. Merkez bünyesinde çalışır yangın alarm sistemi, yangın merdiveni ve herhangi bir olumsuz durumda kullanılacak acil çıkış kapıları bulunduğu; koridorlarda yangın dolaplarının ve yangın söndürme tüplerinin olduğu ancak odalarda yangın sensörlerinin bulunmadığı görülmüştür. Merkezde çıkabilecek olaylara ilişkin (doğal, afet, yangın, isyan vb.) Merkez Acil Müdahale Planı bulunmakta ve 6 ayda bir güncellenmektedir.

120. Merkezde, elektrik kesintisi, olumsuz hava koşulları ve benzeri durumlarda görüntüleme işlemlerinin aksamaması için kesintisiz güç kaynağı (UPS) ve jeneratör cihazları bulunmaktadır.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

121. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve talep edilen bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

122. TIHEK tarafından 10/8/2021 tarihinde Ağrı Geri Gönderme Merkezine habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.¹³ Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2021/17 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur.¹⁴ Kuruma daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TAVSİYELER	TAVSIYE VERİLEN KURUM / YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Merkezin tadilat ve dış peyzajına yönelik işlerin tamamlanması ve yabancıların kaldıkları odaların asma tavanlarının iptal edilerek daha güvenli hale getirilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezdeki tadilat ve dış peyzaj işleri Kasım-Aralık 2023 tarihlerinde tamamlanmıştır. Diğer taraftan asma tavanların değiştirilmesi için 29/5/2024 tarihinde güncel maliyetlerle birlikte ödenek talebi yazısı Göç İdaresi Başkanlığına gönderilmiş, ancak yapılacak işin yüksek maliyetli olması nedeniyle henüz ödenek aktarımı yapılamamıştır.
	Kısmen yerine getirildi.	
Çocuk aktivite alanındaki prizlerin tamir edilerek çocuklara zarar vermeyecek şekilde	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Ziyaret tarihi itibarıyla çocuk oyun alanında arızalı priz bulunmamaktadır. Çocukların çizgi film izlemesi için bulunan

¹³ Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/2/2021 tarihli ve 2021/16 sayılı kararı ile 6/8/2021 tarihli ve 3277 sayılı Başkanlık oluru çerçevesinde düzenlenen ziyaret.

¹⁴ Bkz. TIHEK, Ağrı Geri Gönderme Merkezi Ziyareti Raporu; <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/8C538F.pdf>

<p>dizaynını içerir tedbirlerin alınması,</p>	<p>Yerine getirildi.</p>	<p>televizyonun fişi için ayrılan priz haricindeki prizlere elektrik verilmemektedir.</p>
<p>Kişilerin nedenini bilmedikleri bir durumdan dışarıya tamamen kapalı ve yakınlarına çok uzakta bir yerleşkede olmalarından dolayı ruhsal çöküntülerin yaşanabileceği göz önünde bulundurulursa; yabancıların Merkeze ilk gelişlerinden itibaren tutulma sebepleri, tahmini kalış süreleri, hakları ve yükümlülükleri konusunda hem yazılı hem sözlü bir biçimde anlayabilecekleri bir dilde sistematik ve programa bağlı olarak bilgilendirme yapılması ve bu amaçla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanması,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p> <hr/> <p>Yerine getirilmedi.</p>	<p>Görüşülen yabancıların tamamı tarafından Merkeze kabul sürecinde veya sonrasında Merkez kuralları, Merkezdeki süreç ve işleyiş, Merkezde kalış süresi veya uluslararası koruma prosedürleri konularında bilgilendirilmedikleri ifade edilmiş, Merkez İdaresince de düzenli ve standart bir bilgilendirme süreci olmadığı, konuya ilişkin herhangi bir broşürün de bulunmadığı kabul edilmiştir.</p>
<p>Kıyafet ihtiyacı olabilecek yabancıların tespitine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p> <hr/> <p>Kısmen yerine getirildi.</p>	<p>Yabancılara imkânlar dâhilinde birçok kuruluştan temin edilen kıyafet desteği yapılmaktadır. Ziyaret tarihinde ihtiyaç duyulan yazlık kıyafetlerin Kızılay aracılığıyla karşılandığı ve dağıtıldığı öğrenilmiştir. Ancak Ziyaret Heyetinin yabancılarla yaptığı görüşmelerde bazı yabancıların tek bir kıyafete sahip olduğu, başka bir kıyafeti bulunmayan birçok yabancıların bulunduğu görülmüştür. Ayrıca kıyafet teslim listesinin düzenli tutulmadığı anlaşılmıştır.</p>
<p>Yabancıların talepleri göz önünde bulundurularak kişisel hijyen malzemelerinin dağıtım sıklığının ve miktarının artırılması,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p> <hr/> <p>Yerine getirildi.</p>	<p>İdare tarafından yabancılarla her iki haftada bir hijyen seti dağıtımını gerçekleştirilmektedir.</p>

Yemeklerde dağıtılan ve kantinde satılan sulara bir alternatif oluşturma bağlamında musluklara arıtma cihazı takılması, sebillerle ortak alanlara konulan su miktarının artırılması ve yabancıların içme suyu ihtiyaçlarının düzenli takip edilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Ağrı Belediyesi'nin şebeke suyunun içilebileceğine dair analiz raporu mevcuttur. Bunun dışında musluklara arıtma cihazı takılmamıştır. Yabancıların içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere yemek hizmeti veren firma tarafından her bir yabancı için yemeklerin yanında günlük bir buçuk litre içme suyu dağıtımı yapılmaktadır. Ayrıca kadın ve aile koğuşlarında 7/24 sıcak suya erişim imkânı olduğu görülmüştür.
	Kısmen yerine getirildi.	
Kantindeki sebze-meyve çeşitliliğinin artırılmasına yönelik girişimlerin hızlandırılması,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Kantinde diğer ürünlerin yanı sıra mevsimlik sebze-meyve satışı yapılmaktadır. Kantine ayda bir meyve geldiği ve genellikle kadın yabancılara kalmadığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan kantinde ürün çeşitliliğinin de az olduğu görülmüştür.
	Kısmen yerine getirildi.	
Merkez kütüphanesindeki kitapların çocuk ve yetişkinlere hitap edecek şekilde farklı dil ve türlerde sayı ve çeşitliliğinin artırılması ve yabancıların kullanımına açılması,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezde ayrıca teşekkül ettirilmiş kütüphane olmayıp 125 kitabın yer aldığı 1 adet kitaplık mevcuttur. Kitapların çoğunluğunun sözlük ve ansiklopediden oluştuğu, kitap sayısı ve çeşitliliğinin az olduğu görülmüştür.
	Yerine getirilmedi	
Kış aylarında yabancıların kullanımı için " <i>kapalı bir etkinlik alanının yapılması</i> " konusundaki girişimlerin tamamlanması,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezde özellikle kış aylarında havanın -45 °C'ye kadar düşmesi nedeniyle gerek İdare gerekse de görüşülen yabancılar tarafından yabancıların kullanımına yönelik kapalı spor salonu/aktivite alanına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.
	Yerine getirilmedi	
Eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere ağırlık verilerek plan ve program çerçevesinde Merkez içinde veya yerleşkesinde	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezde kültürel faaliyetlerin yapıldığı kapalı bir bölüm 2022 yılı başı itibarıyla hizmetteyken 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla

belirtilen özellikleri taşıyan bölümler yapılması,	Yerine getirilmedi.	fiziksel yetersizlik ve güvenlik zafiyeti sebebiyle geçici olarak kapatılmıştır.
Pandeminin devam edebileceği ihtimali de göz önünde bulundurularak mesafe ve kişi sayısına uyularak müzik, resim, kara kalem, iş atölyesi gibi kurs ve aktivitelerin hayata geçirilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezde kadın ve çocuk yabancılarla bireysel eğitim faaliyeti yürütüldüğü ve kadın yabancılara yönelik hafta içi her gün el sanatları kursunun yapıldığı öğrenilmiştir. Merkezde ayrıca yabancılara kitap okuma, film seyretme ve müzik eşliğinde kültürel oyun etkinlikleri de düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır. Yetişkin erkek veya çocuk olduğundan şüphe duyulan yabancılara yönelik başkaca bir kurs bulunmamaktadır.
	Kısmen yerine getirildi.	
Merkezde Halk Eğitim Müdürlüğünden talep edilen eğitimcilerin gelmesi ile birlikte faaliyet sayısının artacağı, bu sayede yaşadıkları belirsizlik hissi ve ailelerinden uzakta kalmalarından dolayı yaşadıkları duygu durumlarının olumlu yönde etkileneceği değerlendirildiğinde; Halk Eğitim Merkezinden yapılacak görevlendirmenin daha kısa sürede gerçekleştirilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Ziyaret tarihi itibarıyla Halk Eğitim Merkezinden görevlendirilen el sanatları kursiyeri görev yapmaktadır. Merkez İdaresince berberlik meslek kursu için de Halk Eğitim Merkezinden kursiyer talebinde bulunulmuştur.
	Kısmen yerine getirildi.	
Hareketsizliğin önlenerek yabancıların enerjilerini atabilecekleri yönde spor faaliyetlerinin belirli bir programa bağlanması,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Havalandırma imkânından faydalanma sürelerindeki farklılaşmanın önlenmesi, spor programlarına titizlikle bağlı kalınması, havalandırma alanını spor yaparak daha etkin kullanmak için yabancılara spor malzemelerinin düzenli aralıklarla temin edilmesi ve dikenli tellerin toplara zarar vermeyecek şekilde dizayn edilmesi gerektiği İdareye iletilmiştir.
	Yerine getirilmedi.	

COVID-19 pandemi süreci bağlamında, Merkezde yabancılara yönelik küresel anlamda salgının önemiyetinin kavranabilmesi açısından bilinçlendirici eğitimler verilmesi; maske, dezenfektan dağıtımının düzenli bir rutine bağlanması, fiziksel mesafe tedbirlerinin yabancılar tarafından uygulanmasının özenle denetlenmesi hususunda hassasiyet gösterilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	COVID-19 pandemi süreci bitmiş olmakla birlikte İdare tarafından yabancılara her iki haftada bir hijyen seti dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Merkezin belirli periyotlarla dezenfekte edildiği ve Merkez personelinin bulaşıcı hastalık riski sebebiyle düzenli olarak sağlık kontrollerinin yapıldığı öğrenilmiştir.
	Yerine getirildi.	
Alıkonuların avukata erişim hakları bağlamında barolarla doğrudan iletişime geçilmesi, güvenilir alternatif avukat önerileri de dâhil olmak üzere baro iletişim bilgilerinin görünür bir yere asılması,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Merkezde yer alan 2 avukat görüşme odasında; üzerinde Türkiye Barolar Birliği Tercüme Destek Hattı'nın numarasının yapılandırıldığı sabit telefonların olduğu, panolarda ise Rusça, Fransızca ve Farsça dillerinde adli yardım hakkındaki bilgilendirmeyi içerir Ağrı Barosuna ait broşürlerin asılı olduğu ve panoda "Avukat ve Noter Ziyaretlerine İlişkin Uygulama Talimatnamesi"nin bulunduğu görülmüştür.
	Yerine getirildi.	
Merkezde yabancılara ve Merkez personeline yönelik adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi,	Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi	Ağrı Barosu Göç ve İltica Komisyonu ile yabancı hakları ve sorumlulukları, avukata erişim, adli yardım vb. konularda sürekli irtibat ve görüş alışverişi sağlanmaktadır. 25-26/4/2024 tarihlerinde Baro tarafından görevlendirilen eğitici tarafından Merkez personeline yabancı haklarını da içerir detaylı eğitim programı düzenlenmiştir.
	Yerine getirildi.	

<p>Adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması bağlamında barolarla iş birliği içinde, adli yardıma başvuru prosedürüne ilişkin yabancıların anlayabileceği çeşitli dillerde kitapçıklar hazırlanması ve Merkez bünyelerinde dağıtımının sağlanması,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p>	<p>Merkezde bulunan 2 avukat görüşme odasında; üzerinde Türkiye Barolar Birliği Tercüme Destek Hattı'nın numarasının yapılandırıldığı sabit telefonların olduğu, panolarda ise Rusça, Fransızca ve Farsça dillerinde adli yardım hakkındaki bilgilendirmeyi içerir Ağrı Barosuna ait broşürlerin asılı olduğu ve panoda "Avukat ve Noter Ziyaretlerine İlişkin Uygulama Talimatnamesi"nin bulunduğu görülmüştür. Diğer taraftan herhangi bir kitapçık hazırlanıp dağıtılmamıştır.</p>
<p>COVID-19 pandemi süreci göz önünde bulundurulursa her ne kadar avukat dâhil gelen ziyaretçilerden HES kodu talep edilse de yabancıların ve ziyaretçilerin sağlığı açısından pandemi süreci tamamlanana kadar görüşme odalarının ortadan cam bir paravan ile ayrılacak şekilde dizayn edilmesi ve kamera kaydı almak yerine de dışarıdan izlenebilir bir camekân tercih edilmesi,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p>	<p>Merkezde bulunan 2 avukat görüşme odasının yabancı ve avukatların farklı kapılardan girecek şekilde dizayn edildiği, yabancıların girdiği kapının üzerinde içerisi görünecek şekilde cam bulunduğu, oda içerisinde masa ve 2 adet sandalyenin mevcut olduğu, odaların görüntü alan ancak ses almayan kameralar ile izlendiği görülmüştür.</p>
<p>Barolar, sivil toplum kuruluşları ve diğer hak arama mekanizmalarının Merkez ziyaretinin nadir olduğu bilgisi uyarınca Ağrı Barosu, sivil toplum kuruluşları ve il ve ilçe insan hakları kurulları dâhil diğer hak arama mekanizmaları ile iş birliği ve diyalogun geliştirilmesi ve bu sayede dış paydaşlar tarafından ziyaret sıklığının artırılması,</p>	<p>Ağrı Geri Gönderme Merkezi İdaresi</p>	<p>Merkezin son 5 yıl içerisinde BMMYK, Uluslararası Göç Örgütü, Kızılay, Ağrı İl İnsan Hakları Kurulu ve Ağrı Barosu tarafından 15 defa ziyaret edildiği öğrenilmiştir. Bu ziyaretlerde genel itibarıyla avukata erişim, yabancıların bilgilendirilmesi ve hakları, fiziki imkânlar gibi konularda tavsiye ve önerilerde bulunduğu, Merkezin bu konularda gerekli çalışmaları tamamlayarak avukata erişim hakkı başta olmak üzere önerileri yerine getirmeye çalıştığı bilgisi edinilmiştir.</p>

<p>Merkez kapasitesinin ziyaret tarihinden kısa bir süre sonra iki katına çıkarıldığı ve iş yükünün daha da artacağı göz önünde bulundurulursa, Merkezde ihtiyaç duyulan il göç uzmanı, şoför, büro personeli ve veri hazırlama ve kontrol işletmeninin “Merkezde çalışan kadın sayısında artışı” da içerecek şekilde karşılanması,</p>	<p>Göç İdaresi Başkanlığı</p> <hr/> <p>Yerine getirilmedi.</p>	<p>Merkezde çalışan il göç uzman ve uzman yardımcısı sayısı azalmıştır. Ayrıca PSD Birimi’nin daha iyi hizmet sunabilmesi için psikolog sayısının artırılması gerektiği değerlendirilmiştir.</p>
<p>Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına BM İstanbul Protokolü’nü içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme eğitiminin dâhil edilmesi,</p>	<p>Göç İdaresi Başkanlığı</p> <hr/> <p>Yerine getirildi.</p>	<p>Merkez personeline insan hakları eğitimleri verilmekte olup söz konusu eğitimlerde işkence ve kötü muamele yasağı konuları da yer almaktadır. Ayrıca Merkezde çalışan personele İstanbul Protokolünü içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme konusunda 25-26/4/2024 tarihlerinde Ağrı Barosu tarafından görevlendirilen uzman eğitici tarafından eğitim düzenlendiği öğrenilmiştir.</p>
<p>Merkezde sağlık hizmeti hâlihazırda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından geçici görevlendirme ile gelen personel tarafından yürütülmekte olup bunun yerine uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak açılacak bir sağlık merkezinin Merkez bünyesinde işletilmesi durumunda bürokratik süreçlerin gecikmesinden kaynaklanan sağlık personeli açığının azalacağı öngörülmektedir. Bu öngörü, hem Merkez İdaresi hem de TIHEK Heyetine eşlik eden doktor tarafından da dile getirilmiştir. Bu doğrultuda, TIHEK, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı yetkililerinin bir araya gelerek konuyu değerlendirmesi ve en uygun çözümün hayata geçirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması,</p>	<p>Sağlık Bakanlığı</p> <hr/> <p>Yerine getirildi.</p>	<p>İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığının ilgili birimleri; geri gönderme merkezlerinde sunulacak sağlık hizmetlerinin kapsamının belirlenmesi ve standardizasyonu, hizmetlerin düzenli ve sürekli bir şekilde sunulmasının sağlanması, verilecek hizmetlere dair usul ve esaslarının belirlenmesi ve veri paylaşım ilkeleri konularında çalışmalar başlatmış olup kurumlar arası “Protokol” imzalanmıştır.</p>

Uzun süreli tedavisi devam eden hastaların tedavilerinin aksamaması ve mağdur olmamaları amacıyla aylık olarak görevlendirilen ve bu nedenle değişen doktorların tedavisi devam eden hastalara ilişkin hasta devir notu yönünde detaylı bir belge hazırlayarak sonraki doktorlara bırakması,	Sağlık Bakanlığı	Aylık periyotlarla görevlendirilen hekimlerin not kâğıtlarına yazdıkları yazılarla tedavisi devam eden hastaları birbirine devrettiği görülmüş ancak düzenli bir hasta devir sisteminin bulunmadığı anlaşılmıştır.
	Kısmen yerine getirildi.	
Merkezde tutulan yabancıların eğitim ve ekonomik seviyelerinin düşük olduğu, avukatlara yüksek meblağlar ödemek durumunda kaldıkları, tutulanların kendileri ile iletişim kurmaya çalışmalarına rağmen avukatlara ulaşamamaları ve durumları hakkında bilgi edinememeleri, dolayısıyla tutulanların avukatlık hizmetinden istenildiği ölçüde faydalanamadıkları bilgisi edinilmiştir. Söz konusu sorun alanlarının çözüme kavuşturulması noktasında Ağrı Barosu'nun Türkiye Barolar Birliğiyle koordinasyon halinde kalıcı çözümler üzerinde çalışması,	Ağrı Barosu	Görüşme yapılan yabancılar tarafından avukatlık hizmetinden faydalanmak için ilk girişimlerinin rahatlıkla tamamlandığı ve avukat tutabildikleri, ayrıca dava açarak hukuki süreçlerin avukat desteğiyle başlatıldığı ancak dava sonrası avukatların yabancılarla mevcut süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerinden etkin faydalanma konusunda sorunlar bulunduğu dile getirilmiştir. Diğer taraftan yabancıların Baroya iletilen şikâyetlerinin incelemeye alındığı ve araştırıldığı öğrenilmiştir.
	Yerine getirilmedi.	
Ağrı Barosuna bağlı avukatların Merkezde kalan müvekkillerine ve Merkez İdaresine yabancıların süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerine erişim noktasındaki sorunların giderilmesi,	Ağrı Barosu	Görüşme yapılan yabancılar tarafından avukatlık hizmetinden faydalanmak için ilk girişimlerinin rahatlıkla tamamlandığı ve avukat tutabildikleri, ayrıca dava açarak hukuki süreçlerin avukat desteğiyle başlatıldığı ancak dava sonrası avukatların yabancılarla mevcut süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerinden etkin faydalanma konusunda sorunlar bulunduğu dile getirilmiştir.
	Yerine getirilmedi.	

Adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ve uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesi ile adli yardıma erişim süreçlerinin kolaylaştırılması,	Ağrı Barosu	Ağrı Barosu Göç ve İltica Komisyonu ile yabancı hakları ve sorumlulukları, avukata erişim, adli yardım vb. konularda sürekli irtibat ve görüş alışverişi sağlanmaktadır. 25-26/4/2024 tarihlerinde Baro tarafından görevlendirilen eğitici tarafından Merkez personeline yabancı haklarını da içerir detaylı eğitim programı düzenlenmiştir. Ayrıca Baro'nun Adli Yardım Ortak Projesine entegrasyonu ile beraber baro çalışanları meslek içi eğitimler almıştır.
	Yerine getirildi.	
İş birliği ve diyalogun artırılması amacıyla Ağrı Barosu'nun Ağrı Geri Gönderme Merkezine ziyaretler düzenlenmesi,	Ağrı Barosu	Muhtelif tarihlerde Ağrı Barosunun hem Ağrı İl Göç Müdürlüğüne hem de Ağrı Geri Gönderme Merkezine ziyaretler düzenlediği öğrenilmiştir.
	Yerine getirildi.	

C. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

123. Yabancıların Merkeze ilk gelişlerinden itibaren tutulma sebepleri, tahmini kalış süreleri, hakları ve yükümlülükleri konusunda sistematik ve programa bağlı olarak bilgilendirme yapılması ve bu amaçla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanması **tekiden**¹⁵,

124. Yabancıların kaldıkları odaların asma tavanlarının değiştirilerek daha güvenli ve konforlu hale getirilmesi **tekiden**,

125. Kıyafet ihtiyacı olabilecek yabancıların tespitine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması **tekiden**,

126. Kitaplıkta yer alan kitapların çocuk ve yetişkinlere hitap edecek şekilde farklı dil ve türlerde, sayı ve çeşitliliğinin artırılması **tekiden**¹⁶,

¹⁵ CPT, Hollanda (Antiller): 2007 ziyareti, para. 36; Romanya: 2006 ziyareti, para. 61: “Gözaltına alınan yasa dışı göçmenlere hakları ve kendilerine uygulanabilir prosedür hakkında derhal ve anladıkları bir dilde bilgi verilmelidir. Bu amaçla bütün tutuklu göçmenlere haklarını ve uygulanabilir prosedürü belirten bir belge sistematik olarak verilmelidir; belge gözaltındaki kişilerin en yaygın konuştuğu dillerde hazırlanmalı ve gerekirse bir tercüman hizmeti sağlanmalıdır. İlgili kişiler haklarının anlayabildikleri bir dilde kendilerine bildirildiğini yazılı olarak teyid etmelidirler.”

¹⁶ CPT, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti: 2014 ziyareti, para. 120: “Göçmenlerin gözaltında tutulduğu merkezler ... bir kütüphane ve ibadet odasına erişim sağlamalıdır.”

127. Kış aylarında yabancıların kullanımını için “kapalı bir etkinlik alanının yapılması” konusundaki girişimlerin tamamlanması **tekiden,**

128. Eğitim-öğretim ve kültürel faaliyetlere ağırlık verilerek plan ve program çerçevesinde Merkez içinde veya yerleşkesinde belirtilen özellikleri taşıyan bölümler yapılması **tekiden,**

129. Banyo ve tuvaletlerde yer alan elektrik ve su tesisatlarının sürekli kontrol edilmesi,

130. Kadın yabancıların mahremiyet ilkesine uygun olarak Merkez içinde erkeklerden ayrı bir yerde barındırılması¹⁷,

131. Engelli kullanımına uygun tuvaletlerin sürekli kontrol edilmesi,

132. Yabancıların anladıkları dillerdeki kanal sayısının artırılması ve televizyon kumandası temin edilmesi,

133. İlgi odası kayıt defterinin daha düzenli tutulması¹⁸,

134. Yabancılara temin edilen kıyafet ve diğer ihtiyaç malzemelerinin teslim listelerinin daha düzenli tutulması,

135. Çocuklara verilen oyuncakların teslimine ilişkin kayıt defteri hazırlanması ve dağıtımlarının takip altına alınması,

136. Merkez içinde kurulacak alan olmaması nedeniyle sığınakta tutulan masa tenisi için bir alan oluşturulması¹⁹,

137. Sıcak ve soğuk suya erişimin düzenli olarak kontrol edilmesi,

138. Çamaşırların düzenli surette yıkanması ve çamaşır yıkama kayıt defterinin daha düzenli tutulması,

139. Yemek menülerinde çeşitliliğin artırılması,

140. Sağlık sorunları nedeniyle özel beslenmesi gereken yabancıların tespitine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması ve bu yabancılara alternatif yemek oluşturulması,

141. Engelli yabancıların yemek takiplerinin düzenli surette yapılması,

¹⁷ CPT, Yunanistan: 2011 ziyareti, para. 38: “Kadın tutsaklar erkek tutsaklardan farklı bir yerde tutulmalı ve mahremiyetleri sağlanmalıdır.”

¹⁸ CPT, CPT faaliyetlerine ilişkin 19’uncu Genel Rapor para. 88; Ukrayna: 2009 ziyareti, para. 71; Bulgaristan: 2008 ziyareti, para. 44; Fransa: 2006 ziyareti, para. 76: “Eğer tecrit uygulanması gerekiyorsa (örn. güvenlik nedeniyle) söz konusu yabancı uyruklu kişilere bu kararın bir nüshası ve bu tedbire bağımsız bir merci huzurunda itiraz etme olanakları hakkında bilgi verilmelidir, tecrit zamanla sınırlı olmalıdır ve bu konuda ayrı bir kayıt tutulmalıdır (giriş ve çıkış saatleri, tecritin nedenleri vb. tüm bilgiler yer almalıdır).”

¹⁹ CPT, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti: 2014 ziyareti, para. 113: “Göçmenlerin gözetiminde tutulduğu merkezler bir oturma odası ve radyo/televizyon ve gazete/derginin yanı sıra diğer uygun faaliyet araçlarına (örn. kutu oyunları, masa tenisi, spor) sahip olmalıdır.”

142. Kantinde ürün çeşitliliğinin artırılması ve buzdolabında tutulması gereken ürünlerin soğuk zincirde devamlı muhafaza edilmesi,

143. Merkezde tuvalet kâğıdı kullanımının gerekli önlemler alınarak yeniden değerlendirilmesi,

144. Yabancıların yakınları tarafından kendilerine gönderilen paraları çekebilmeleri amacıyla Merkez girişine bankamatik yapılması için çalışma yürütülmesi,

145. EKG cihazının tamir edilmesi ve revirde ihtiyaç duyulan malzemelerin temin edilmesi,

146. İlaçların ve enjektörlerin son kullanma tarihlerinin devamlı surette kontrol edilmesi,

147. Kırmızı-yeşil reçeteli ilaçların kilitli bir odada uygun bir şekilde tasnif edilerek muhafaza edilmesi,

148. Yoğun kaşıntıdan muzdarip oldukları görülen yabancıların tespitlerine ve tedavilerine yönelik işlemlerin devamlı surette yapılması,

149. Yabancılarla düzenli aralıklarla görüşülmesi ve takip görüşmelerine ilişkin kayıtların düzenli tutulması²⁰,

150. PSD Birimi tarafından doldurulan “Hassasiyet Bildirim Formu”, “Barınan Takip Formu” ve “PSD Değerlendirme Raporu” gibi belgelerin kayıtlarının düzenli surette tutulması,

151. Merkezde yabancılara yönelik bireysel veya grup çalışması yapılmasının değerlendirilmesi,

152. Havalandırma imkânından faydalanma sürelerindeki farklılaşmanın önlenmesi ve spor programlarına titizlikle bağlı kalınması,

153. Havalandırma alanını spor yaparak daha etkin kullanmak için yabancılara spor malzemelerinin düzenli aralıklarla temin edilmesi ve dikenli tellerin toplara zarar vermeyecek şekilde dizayn edilmesi,

154. Yabancıların kullanımına açılan kitaplık hizmeti konusunda bilgilendirme yapılması ve kitap teslim defterinin düzenli tutulması,

155. Yetişkin erkek veya çocuk olduğundan şüphe duyulan yabancıları da içerecek şekilde Merkezde kursların başlatılması için girişimlerde bulunulması²¹,

²⁰ CPT, Finlandiya: 2014 ziyareti, para. 36: “Yabancılara psikolojik destek ve psikiyatrik bakıma yeterli erişim imkânı sağlanmalıdır.”

²¹ CPT, Danimarka: 2014 ziyareti, para. 78; Birleşik Krallık: 2012 ziyareti, para. 120: “Göçmenlerin gözaltında tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, ahçılık becerileri ve “dünya mutfakları” gibi kursları kapsayabilir.”

156. Ankesörlü telefon sayısının artırılması ve yurtdışındaki ailesi ile görüşecek yabancılar için uygun çözüm yollarının geliştirilmesi²²,

157. Sayımların yabancıların mahremiyetine saygılı bir şekilde yürütülmesi,

158. Yabancıların kaldığı odalara yangın sensörleri konulması hususları tavsiye edilmektedir.

2. Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

159. Kadınlar harici yabancıları da içerecek şekilde Merkezde kursların başlatılması²³,

160. Merkez İdaresince talep edilen berberlik meslek kursu için eğitici talebinin karşılanması

hususları tavsiye edilmektedir.

3. Ağrı İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

161. Aylık periyotlarla görevlendirilen hekimlerin tedavisi devam eden hastaları birbirine devretmesi için düzenli bir hasta devir sistemi oluşturulması **tekiden**,

162. Sağlık hizmetlerinin aksamaması için sağlık çalışanlarının görevlendirilmelerinde yaşanan sorunların çözülmesi,

163. Uyuz ve diğer bulaşıcı hastalıkların önlenmesi için alanında uzman bir hekimin periyodik olarak Merkeze gelmesi,

164. Diş tedavisi gerekip sevk edilen yabancılarla haftanın belirli gün ve saatlerine hasta kotası oluşturulması

hususları tavsiye edilmektedir.

4. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

165. Merkezde idari-geçici görevli olarak çalışan polis memuru ve jandarma personeli yerine ihtiyaç duyulan il göç uzmanı ve uzman yardımcısı sayısının artırılmasının değerlendirilmesi **tekiden**²⁴,

²² CPT, Danimarka: 2014 ziyareti, para. 82; Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti: 2014 ziyareti, para. 133: “Göçmen tutsaklar internet üzerinden sesli iletişim veya Skype imkânına ve temel internet erişimi olan bilgisayar erişimine sahip olmalıdır.”

²³ CPT, Danimarka: 2014 ziyareti, para. 78; Birleşik Krallık: 2012 ziyareti, para. 120: “Göçmenlerin gözetiminde tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, ahçılık becerileri ve “dünya mutfakları” gibi kursları kapsayabilir.”

²⁴ Göç İdaresi Başkanlığı Taşra Teşkilatı Birimleri Görev ve Çalışma Yönergesi, Madde 8/A: “(1) Geri gönderme merkezi bulunan illerde a) Geri gönderme merkezlerindeki toplam dolu kapasite 100’e kadar ise en az 5 il göç

166. PSD Birimi'nin daha iyi hizmet sunabilmesi için psikolog sayısının artırılmasının değerlendirilmesi²⁵,

167. İç güvenlikten sorumlu özel güvenlik görevlilerinin yerine “idari gözetim personeli” meslek grubunun oluşturulmasının ve Merkezin iç güvenliğinden sorumlu özel güvenlik görevlisi sayısının artırılmasının değerlendirilmesi,

168. Merkezde kapasite üzerinde yabancı bulunduğundan, kalabalıklaşma sorununu gidermeye yönelik girişimlerde bulunulması²⁶,

169. “İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci” ile ilgili mevzuat çalışmasının hızlandırılarak mevzuat boşluğu nedeniyle yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi²⁷

hususları tavsiye edilmektedir.

5. Ağrı Barosuna Yönelik Tavsiyeler

170. Merkezde tutulan yabancıların avukatlık hizmetinden istenildiği ölçüde faydalanamama konusundaki sorun alanlarının çözüme kavuşturulması için Ağrı Barosu'nun Türkiye Barolar Birliğiyle koordinasyon halinde kalıcı çözümler üzerinde çalışması **tekiden**²⁸,

171. Ağrı Barosuna bağlı avukatların Merkezde kalan müvekkillerine ve Merkez İdaresine yabancıların süreçleri hakkında bilgi vermeleri ve avukatlık hizmetlerine erişim noktasındaki sorunların giderilmesi **tekiden**²⁹,

uzmanı yardımcısı yüzden fazla ise her 50 kapasite için ilave bir il göç uzmanı yardımcısı personelinin görevlendirilmesi”

²⁵ CPT, Finlandiya: 2014 ziyareti, para. 36: “Yabancılar psikolojik destek ve psikiyatrik bakıma yeterli erişim imkânı sağlanmalıdır.”

²⁶ CPT, 2014 Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti Ziyareti Raporu, CPT/Inf (2016) 8, para. 113: “...bu tür merkezlerin yeterli şekilde döşenmiş, temiz ve iyi durumda olan ve ilgili kişiler için yeterli yaşam alanı sunan konaklama yerleri sağlaması gerekir.”

²⁷ CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 88: “Özgürlüğü kısıtlayıcı tüm merkezlerde açık ve net bir iç yönetmeliğin olması, gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır. Bu kuralların farklı dillerde hazırlanıp mevcut hale getirilmesi önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır.”

²⁸ CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 82: “Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmeler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler.”

²⁹ 30.3.2004 tarihli ve 25418 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nin “Amaç” başlıklı 1'inci maddesinin 2'nci fıkrasına göre; “Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.”

172. Farklı dillerle adli yardım sürecine ilişkin bilgilendirici materyaller hazırlanması ve geri gönderme merkezlerine dağıtımının sağlanması³⁰

hususları tavsiye edilmektedir.

³⁰ CPT, 2017 Türkiye Ziyareti Raporu, CPT/Inf(2020)22, para. 73: “Tüm geri gönderme merkezlerinde, avukatlık ücretini ödeyemeyen yabancı uyruklular için adli yardım sağlanması da dâhil olmak üzere avukatlık hizmetlerinden etkili bir şekilde yararlanması için uygun adımların atılması tavsiye edilmektedir.”

11.11.2024

KARŞIOY GEREKÇESİ

Karar Adı : Ağrı Geri Gönderme Merkezi Takip Ziyareti Raporu Kurul Kararı
Karar Numarası : 2024/1152

İlgili raporun yazımında; "kurumsal bir anlatım tarzının yansıtılmamış olması, çok sayıda tekrara yer verilerek metin akışının bozulması, dil ve anlatım yönünden yeterli bulunmaması ve Kurumumuzun Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında olmayan hususlara dair değerlendirmelere yer verilmesi" nedenleriyle sayın çoğunluğun kararına iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.